

УДК 352:37.091-047.22

<https://doi.org/10.62664/cpa.2025.01.14>

Володимир КУХАР,

здобувач вищої освіти за третім

(освітньо-науковим) рівнем вищої освіти

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID ID <http://orcid.org/0009-0002-3747-8317>

(© КУХАР В., 2025)

ІНФОРМАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті на підставі аналізу наукових публікацій останнього часу, новітніх нормативно-правових актів та практики їх реалізації розглядається проблематика інформальної (самостійної) підготовки публічних службовців до професійної діяльності на регіональному рівні; показано, що ефективна система професійного навчання публічних службовців є важливим складником реформування публічного управління в Україні та завершення процесів децентралізації державної влади; з'ясовано, що реформа системи професійного навчання публічних службовців в своїй основі вже забезпечила впровадження багатьох нововведень у цій сфері та розвиток інноваційної моделі їхнього навчання; доведено, що система професійного навчання публічних службовців водночас зазнає впливу зовнішніх умов політичного, економічного та іншого характеру, непередбачуваних обставин, а також залежить від особливостей внутрішнього стану органів публічної влади; показано, що трансформація завдань та функцій публічної служби під час воєнного

стану загострила проблему послаблення взаємозв'язку між реальними потребами працівників органів публічної влади в професійному розвитку, змістом професійного навчання та практикою публічного управління, що негативно впливає на формування та розвиток професійних компетентностей таких працівників та їхню спроможність виконувати обов'язки в нових умовах; зроблено висновки, що високий рівень як загальних, так і спеціальних компетентностей працівників органів публічної влади, що є наслідком як формальної, неформальної і, що особливо, – інформальної (самостійної) освіти, украй важливий для реалізації нових завдань держави та запитів суспільства щодо формування та реалізації політики деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, забезпечення повоєнного відновлення та розвитку України.

Ключові слова: *Україна, держава, державне управління, реформування державного управління, децентралізація, професійна діяльність, публічна служба, публічні службовці, освіта, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна (самостійна) освіта, андрагогіка (освіта дорослих), система професійного навчання публічних службовців, нормативно-правове забезпечення інформальної підготовки, професійне навчання, практика інформальної підготовки, регіональний рівень.*

Volodymyr KUKHAR,

PhD student at the third (educational and scientific) level of higher education

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0009-0002-3747-8317>

(© KUKHAR V., 2025)

INFORMAL TRAINING OF PUBLIC SERVANTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES AT THE REGIONAL LEVEL

The article, based on the analysis of recent scientific publications, the latest regulatory legal acts and the practice of their implementation, examines the issue of informal (independent) training of public servants for professional activity at the regional level; It is shown that an effective system of professional training of public servants is an important component of public administration reform in Ukraine and the completion of the processes of decentralization of state power; It has been found that the reform of the system of professional training of public servants has already ensured the implementation of many innovations in this area and the development of an innovative model of their training; It has been proven that the system of professional training of public servants is simultaneously influenced by external conditions of a political, economic and other nature, unforeseen circumstances, and also depends on the peculiarities of the internal state of public authorities; It is shown that the transformation of the tasks and functions of the public service during martial law exacerbated the problem of weakening the relationship between the real needs of public authorities' employees in professional development, the content of professional training and the practice of public administration, which negatively affects the formation and development of professional competencies of such employees and their ability to perform duties in new conditions; It was concluded that the high level of both general and special competencies of public authorities employees, which is a consequence of both formal, non-formal and, especially, informal (independent) education, is extremely important for the implementation of new tasks of the state and requests of society regarding the formation and implementation of the policy of de-occupation and reintegration of temporarily occupied territories, ensuring post-war recovery and development of Ukraine.

Key words: *Ukraine, state, public administration, public administration reform, decentralization, professional activity, public service, public servants, education, formal education, non-formal education, informal (independent) education, andragogy (adult education), system of professional training of public*

servants, regulatory and legal support for informal training, professional training, practice of informal training, regional level.

Постановка проблеми. Ефективна система професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їхніх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад є важливим складником реформування державного управління в Україні та процесів децентралізації, що можливі лише за умови формування професійного, компетентного, умотивованого корпусу управлінців, зорієнтованих на професійний розвиток для ефективного виконання функцій держави та місцевого самоврядування [24]. Сучасну систему професійного навчання публічних службовців сформовано за результатами її реформування, що здійснювалося в період 2018–2022 років відповідно до цілей, завдань і напрямків, визначених Концепцією реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 року № 974–р [8], та з урахуванням Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831–р [23]. Реформа системи професійного навчання публічних службовців забезпечила впровадження багатьох нововведень у цій сфері та розвиток інноваційної моделі навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, що спрямована на неперервність, обов’язковість, плановість, практикоорієнтованість, прогностичність навчання та відповідність потребам його учасників.

Водночас, система професійного навчання публічних службовців зазнає впливу зовнішніх умов політичного, економічного та іншого характеру, непередбачуваних обставин (установлення карантину, запровадження правового режиму воєнного стану, переміщення значної частини публічних службовців у безпечні регіони України, а також за кордон, почасти зради посадовців), а також залежить від особливостей внутрішнього менеджменту державних органів та органів місцевого самоврядування, у яких працюють учасники професійного навчання, унаслідок чого знижується ефективність окремих складників цієї системи, що залежать насамперед від фінансових та організаційних чинників. Усі окреслені вище труднощі в системі організації професійного навчання публічних службовців зумовлюють «*освітні втрати*» для учасників такого навчання та розвитку професійної державної служби, служби в органах місцевого самоврядування в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом до висвітлення проблематики інформальної освіти зверталися Л. Баліка, С. Петренко, І. Петренко (розглядають нові способи формування компетентностей фахівця в сучасних умовах в контексті організації неформальної та інформальної освіти) [1], О. Бартків, Є. Дурманенко, О. Дурманенко (досліджують інформальну освіту в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів) [2], Т. Голубенко (вивчає зарубіжний досвід інформальної освіти в процесі професійної підготовки фахівців соціальної сфери) [3], Т. Губанова (описує інформальну освіту як різновид освіти за законодавством України) [4], Т. Десятов, І. Лещенко (вивчають теорію, досвід та перспективи андрагогіки як науки про освіту дорослих) [5], І. Жукевич (розглядає інформальну освіту як чинник трансформації сучасної освіти) [6], О. Кобилянський, І. Заюков, О. Пінаєва (аналізують інформальну освіту в системі підвищення рівня промислової безпеки зайнятих громадян) [7], І. Орос (розглядає формальну, неформальну та

інформальну освіту в підготовці персоналу для системи освіти дорослих [9], Н. Рубель (описує інформальну освіту як метод подолання тривожності молодих спеціалістів) [19], О. Самойленко (досліджує інформальну освіту в системі особистісного та професійного розвитку дорослого) [20], І. Сливич (аналізує неформальну та інформальну освіту в творенні культури правомірності в контексті превенції правопорушень в Україні [21] та вивчає досвід США щодо неформальної та інформальної освіти як інструменту творення культури правомірності [22]), С. Ткачов, Н. Ткачова, В. Байдала, Я. Чирва (розглядають суть, основні переваги та недоліки формальної, неформальної, та інформальної освіти) [25], І. Юник (аналізує формальну, неформальну та інформальну освіту в брендингу викладача вишу) [26] та ін. Водночас, у цих та інших публікаціях по суті не розглядаються питання інформальної (самостійної) підготовки публічних службовців, у тому числі й на регіональному рівні.

Мета статті. Саме тому метою нашої статті й стало висвітлення нормативно-правового забезпечення підготовки публічних службовців на регіональному рівні шляхом інформальної освіти (самоосвіти) та практики її організації в умовах завершення децентралізації державної влади в Україні та правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, професійне навчання в галузі публічного управління – це набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок державними службовцями, головами місцевих державних адміністрацій, їхніми першими заступниками та заступниками, посадовими особами місцевого самоврядування, що забезпечує відповідний рівень їхньої професійної кваліфікації для їхньої професійної діяльності. Видами професійного навчання є підготовка за магістерськими програмами, підвищення кваліфікації, стажування та самоосвіта (інформальна підготовка).

Основні засади функціонування системи професійного навчання публічних службовців визначаються законами України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» [15], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [17; 18 (другий ще не набув чинності – В.К.), від 05 вересня 2017 року № 2145–VIII «Про освіту» [16], від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» [14], Положенням про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженом постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106 [11].

Трансформація завдань та функцій державної служби та служби в органах місцевого самоврядування під час воєнного стану загострила проблему послаблення взаємозв'язку між реальними потребами працівників державних органів, органів місцевого самоврядування в професійному розвитку, змістом професійного навчання та практикою публічного управління, що негативно впливає на формування та розвиток професійних компетентностей таких працівників та їхню спроможність виконувати обов'язки в нових умовах. Загалом програми підвищення кваліфікації публічних службовців не охоплюють усі пріоритети реформи державного управління, попри щорічне вивчення потреб у професійному навчанні. Якість професійного навчання знижується через відсутність системи регулярного залучення до підвищення кваліфікації фахівців-практиків (державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування) як тренерів.

Майже повний перехід на дистанційне навчання, що відбувся впродовж останніх років унаслідок надзвичайних обставин (карантину, воєнного стану), з одного боку, підвищив адаптивність системи професійного навчання до змін і зберіг доступність такого навчання, але, з іншого, знизив ефективність навчання. Ці ж обставини фактично

внеможливили стажування державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в інших органах, негативно вплинули на активність навчальних поїздок та інших форм обміну досвідом, у тому числі за кордоном.

У цьому контексті особливої ваги набуває такий вид навчання публічних службовців, як інформальна підготовка. Стратегічна ціль 3 Стратегії розвитку системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад до 2027 року [24] передбачає завдання щодо сформування в учасників професійного навчання *культури самонавчання* – курсив наш – *В.К.*), їхня мотивація до неперервного навчання має бути усвідомленою, позитивною, цілеспрямованою та заохочуватися державою та територіальними громадами [24].

Інформальна освіта (англ. Informal education) – форми освіти, що є цілеспрямованими або ретельно спланованими, але не інституціоналізованими, тобто менше організована і структурована, ніж формальна і неформальна освіта. Інформальна освіта може включати навчальну діяльність в родині, на робочому місці, за місцем проживання і в повсякденному житті, її спрямованість визначається самостійно, родиною або соціумом [27].

Інформальна освіта (самоосвіта) – це освіта, що передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [16].

Інформальна освіта (самоорганізована освіта, самоосвіта) – це освіта цілеспрямована і спланована, але не інституціоналізована, тобто менше організована, ніж формальна і неформальна освіта.

Уведення терміна «інформальна освіта» означає законодавче врегулювання прав людини на самоосвіту, визнання самоосвіти як вагомого складника системи освіти.

У межах *Міжнародної стандартної класифікації освіти* (МСКО) інформальне навчання не розглядається для оцінки участі в освіті, хоча видані кваліфікації, отримані через інформальне навчання враховують для визнання рівня отриманої освіти інформальне навчання, є або ретельно спрямованими, або не інституціолізованими. Відповідно, воно менш організоване і менш структуроване, ніж формальна чи неформальна освіта. Інформальна освіта може охоплювати навчальну діяльність у сім'ї, на робочому місці, за місцем проживання й повсякденному житті, і спрямованість його визначається самостійно, сім'єю або соціумом. Як формальна й неформальна освіта, інформальне навчання в МСКО відрізняють від випадкового навчання чи несистемного навчання.

Актуальність і доцільність розвитку освіти дорослих (андрагогіки) в Україні зумовлені:

- потребою здолання суперечностей, що виникають між вимогами суспільства до професійної підготовки фахівців нової формації і станом професійної підготовки, між роботодавцями та безробітними;
- потребою розроблення правової законодавчої бази розвитку освіти дорослих, механізмів її фінансування й кредитування, упровадження цільових програм-проєктів, грантів із залученням зарубіжних інвестицій;
- урахуванням осмислення й узагальнення вітчизняною педагогічною наукою і практикою зарубіжного досвіду з організації освіти дорослих [5].

Самоосвіта – самоорганізоване здобуття учасниками професійного навчання певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, дозвіллям. Самоосвіта публічних службовців може здійснюватися у формі онлайн-навчання на освітніх вебплатформах, участі у конференціях, науково-

практичних конференціях, фахових семінарах, тренінгах, майстер-класах, курсах з оволодіння практичними навичками тощо.

Самоосвіта публічних службовців обов'язково передбачається в індивідуальній програмі професійного розвитку. За результатами самоосвіти учаснику професійного навчання нараховуються кредити ЄКТС. Частка самоосвіти в межах виконання індивідуальної програми професійного розвитку визначається з урахуванням таких правил: державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування мають набирати не менше одного кредиту ЄКТС упродовж календарного року, у тому числі 0,1–0,2 кредиту ЄКТС шляхом самоосвіти; у разі запровадження правового режиму надзвичайного стану, правового режиму воєнного стану, установа режиму надзвичайної ситуації, карантину частка самоосвіти у відповідному календарному році може становити не більше 0,5 кредиту ЄКТС [12].

Крім того, самоосвіту публічних службовців з іноземної мови може бути зараховано як підвищення кваліфікації. Вивчення або підвищення рівня володіння учасниками професійного навчання іноземною мовою, що є офіційною мовою Ради Європи, іншими іноземними мовами, потрібними для їхньої професійної діяльності, шляхом онлайн-навчання на освітніх веб-платформах, проходження курсів вивчення іноземних мов, тренінгів та інших форм самоосвіти зараховується як підвищення кваліфікації на підставі документа, виданого за результатами проходження навчання/певного періоду навчання (з нарахуванням кредитів ЄКТС, що зазначаються в такому документі) або на підставі документа, що посвідчує визначення рівня володіння іноземною мовою [10].

Самоосвіта учасників професійного навчання публічних службовців наразі регламентується такими нормативно-правовими актами: Положенням про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та

заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106 [11]; Порядком організації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за кордоном, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 року № 990 [13], Порядком нарахування кредитів ЄКТС за результатами професійного навчання, затвердженим наказом Національного агентства України з питань державної служби від 12 грудня 2019 року № 226–19, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2019 року за № 1288/34259 [12].

Висновки. Отже, як видно, високий рівень як загальних, так і спеціальних компетентностей працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, набутий у результаті формального, неформального і насамперед інформального (самостійного) навчання вкрай важливий для реалізації нових завдань держави та запитів суспільства щодо формування та реалізації політики деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, забезпечення повоєнного відновлення та розвитку України, що поєднуються із заходами щодо розбудови миру, посилення обороноздатності держави, забезпечення дальшого суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку України на засадах європейської та євроатлантичної інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баліка Л. Неформальна та інформальна освіта : нові способи формування компетентностей фахівця в сучасних умовах / Л. Баліка, С. Петренко, І. Петренко. *Інноватика у вихованні*. 2023. Вип. 18. С. 155–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2023_18_18.

2. Бартків О. С. Інформальна освіта у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів / О. С. Бартків, Є. А. Дурманенко, О. Л. Дурманенко.

Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 55 (1). С. 100–104. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2023_55\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2023_55(1)_21).

3. Голубенко Т. О. Інформальна освіта у процесі професійної підготовки фахівців соціальної сфери : зарубіжний досвід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2018. Вип. 25. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_25_15.

4. Губанова Т. О. Інформальна освіта як різновид освіти за законодавством України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Вип. 5. С. 56–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2019_5_14.

5. Десятов Т. М., Лещенко І. Т. Андрагогіка : теорія, досвід, перспективи : навч. посіб. для студентів ЗВО. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/4845/1/maket_desyatov_2022.pdf.

6. Жукевич І. П. Інформальна освіта як фактор трансформації сучасної освіти. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 79 (1). С. 140–144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(1\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(1)_30).

7. Кобилянський О. Інформальна освіта в системі підвищення рівня промислової безпеки зайнятих громадян / О. Кобилянський, І. Заюков, О. Пінаєва. *Педагогіка безпеки*. 2018. Т. 3, № 1. С. 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedbez_2018_3_1_5.

8. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 року № 974–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80#Text>.

9. Орос І. І. Формальна, неформальна та інформальна освіта у підготовці персоналу для системи освіти дорослих. *Наукові записки*

[Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II]. Серія : Педагогічні науки. 2022. Вип. 2. С. 48–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anps_2022_2_12.

10. Офіційний вебсайт Національного агентства України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/diyalnist/profesijne-navchannya/vydy-profesiinoho-navchannia/samoosvita/prokhozhenia-samoosvity>.

11. Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>.

12. Порядок нарахування кредитів ЄКТС за результатами професійного навчання, затверджений наказом НАДС від 12 грудня 2019 року № 226–19, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2019 року за № 1288/34259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-19#Text>.

13. Порядок організації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за кордоном : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 року № 990 «Деякі питання організації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за кордоном». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-2023-%D0%BF#Text>.

14. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556–VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

15. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

16. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145–VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

17. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року № 2493–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

18. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 2 травня 2023 року № 3077–IX (набуває чинності через 6 місяців після скасування чи припинення в Україні правового режиму воєнного стану).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>.

19. Рубель Н. Інформальна освіта як метод подолання тривожності молодих спеціалістів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. 2020. Вип. 2. С. 87–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknup_2020_2_18.

20. Самойленко О. А. Інформальна освіта у системі особистісного та професійного розвитку дорослого. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 188–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_1_38.

21. Сливич І. І. Неформальна та інформальна освіта у творенні культури правомірності в контексті превенції правопорушень в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1. С. 148–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2017_1_32.

22. Сливич І. І. Неформальна та інформальна освіта як інструмент творення культури правомірності : досвід США. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 2. С. 188–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2_39.

23. Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від

21 липня 2021 року № 831–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.

24. Стратегія розвитку системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад до 2027 року : схвалена Координаційною радою з питань професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад при Національному агентстві України з питань державної служби (рішення від 22 серпня 2023 року).

URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20.pdf>.

25. Ткачов С. І. Формальна, неформальна, інформальна освіта : суть, основні переваги та недоліки / С. І. Ткачов, Н. О. Ткачова, В. В. Байдала, Я. О. Чирва. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2023. № 13. С. 357–365. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2023_13_34.

26. Юник І. Д. Формальна, неформальна та інформальна освіта у брендингу викладача вишу. *Академічні студії. Серія : Педагогіка*. 2022. Вип. 1. С. 221–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/acsp_2022_1_33.

27. International Standard Classification of Education. ISCED 2011. <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

REFERENCES

1. Balika L. (2023). Neformal`na ta informal`na osvita : novi sposoby formuvannia kompetentnostei fakhivtsia v suchasnykh umovakh / L. Balika,

S. Petrenko, I. Petrenko. *Innovatyka u vykhovanni*. 18, 155–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2023_18_18. [in Ukrainian]

2. Bartkiv O. S. (2023). Informal`na osvita u protsesi profesiinoy pidhotovky maibutnikh pedahohiv / O. S. Bartkiv, Ye. A. Durmanenko, O. L. Durmanenko. *Innovatsiina pedahohika*. 55 (1), 100–104. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2023_55\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2023_55(1)_21). [in Ukrainian]

3. Holubenko T. O. (2018). Informal`na osvita u protsesi profesiinoy pidhotovky fakhivtsiv sotsial`noi sfery : zarubizhnyi dosvid. *Naukovyi chasopys Natsional`noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 11 : Sotsial`na robota. Sotsial`na pedahohika*. 25, 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_25_15. [in Ukrainian]

4. Hubanova T. O. (2019). Informalna osvita yak riznovyd osvity za zakonodavstvom Ukrainy. *Aktual`ni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. 5, 56–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2019_5_14. [in Ukrainian]

5. Desiatov T. M., Leshchenko I. T. (2022). Andrahohika : teoriia, dosvid, perspektyvy : navch. posib. dlia studentiv ZVO. URL https://eprints.cdu.edu.ua/4845/1/maket_desyatov_2022.pdf. [in Ukrainian]

6. Zhukevych I. P. (2017). Informal`na osvita yak faktor transformatsii suchasnoi osvity. *Zbirnyk naukovykh prats [Khersons`koho derzhavnoho universytetu]*. *Pedahohichni nauky*. 79 (1), 140–144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(1\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(1)_30). [in Ukrainian]

7. Kobylanskyi O. (2018). Informal`na osvita v systemi pidvyshchennia rivnia promyslovoi bezpeky zainiatykh hromadian / O. Kobylanskyi, I. Zaiukov, O. Pinaieva. *Pedahohika bezpeky*. T. 3, № 1, 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedbez_2018_3_1_5. [in Ukrainian]

8. Kontsepsiia reformuvannia systemy profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtsiv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia ta deputativ mistsevykh rad : skhvalena rozporiadzhenniam

Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01 hrudnia 2017 roku № 974–r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80#Text>. [in Ukrainian]

9. Oros I. I. (2022). Formalna, neformalna ta informalna osvita u pidhotovtsi personalu dlia systemy osvity doroslykh. *Naukovi zapysky [Zakarpats`koho uhors`koho instytutu imeni Ferentsa Rakotsi II]. Seriia : Pedahohichni nauky.* 2, 48–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anps_2022_2_12. [in Ukrainian]

10. Ofitsiinyi vebсайт Natsional`noho ahentstva Ukrainy z pytan` derzhavnoi sluzhby. URL: <https://nads.gov.ua/diyalnist/profesijne-navchannya/vydy-profesiinoho-navchannia/samoosvita/prokhodzhennia-samoosvity>. [in Ukrainian]

11. Polozhennia pro systemu profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia ta deputativ mistsevykh rad : zatverdzhene postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06 liutoho 2019 roku № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

12. Poriadok narakhuvannia kredytiv YeKTS za rezultatamy profesiinoho navchannia, zatverdzhenyi nakazom NADS vid 12 hrudnia 2019 roku № 226–19, zareiestrovanyi u Ministerstvi yustytzii Ukrainy 26 hrudnia 2019 roku za № 1288/34259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-19#Text>. [in Ukrainian]

13. Poriadok orhanizatsii profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia za kordonom : zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 veresnia 2023 roku № 990 «Deiaki pytannia orhanizatsii profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia za kordonom». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-2023-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

14. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01 lypnia 2014 roku № 1556–VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. [in Ukrainian]
15. Pro derzhavnu sluzhbu : Zakon Ukrainy vid 10 hrudnia 2015 roku № 889–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>. [in Ukrainian]
16. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukrainian]
17. Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia : Zakon Ukrainy vid 7 chervnia 2001 roku № 2493–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>. [in Ukrainian]
18. Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia : Zakon Ukrainy vid 2 travnia 2023 roku № 3077–IX (nabuvaie chynnosti cherez 6 misiatsiv pislia skasuvannia chy prypynennia v Ukraini pravovoho rezhymu voiennoho stanu). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>. [in Ukrainian]
19. Rubel` N. (2020). Informal`na osvita yak metod podolannia tryvozhnosti molodykh spetsialistiv. *Visnyk Kyivs`koho natsional`noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Psykholohiia*. 2, 87–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknup_2020_2_18. [in Ukrainian]
20. Samoilenko O. A. (2019). Informal`na osvita u systemi osobystisnoho ta profesiinoho rozvytku dorosloho. *Visnyk Natsional`noho universytetu «Chernihivs`kyi kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Seriia : Pedahohichni nauky*. 1, 188–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_1_38. [in Ukrainian]
21. Slyvykh I. I. (2017). Neforma`lna ta informal`na osvita u tvorenni kul`tury pravomirnosti v konteksti preventsii pravoporushen v Ukraini. *Prykarpats`kyi yurydychnyi visnyk*. 1, 148–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2017_1_32. [in Ukrainian]

22. Slyvych I. I. (2017). Neformal`na ta informal`na osvita yak instrument tvorennia kul`tury pravomirnosti : dosvid SShA. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava.* 2, 188–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2_39. [in Ukrainian]

23. Stratehiia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia Ukrainy na 2022–2025 roky : skhvalena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2021 roku № 831–r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>. [in Ukrainian]

24. Stratehiia rozvytku systemy profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhadministratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia ta deputativ mistsevykh rad do 2027 roku : skhvalena Koordynatsiinoiu radoiu z pytan profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia, deputativ mistsevykh rad pry Natsional`nomu ahentstvi Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby (rishennia vid 22 serpnia 2023 roku). URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20.pdf>. [in Ukrainian]

25. Tkachov S. I. (2023). Formal`na, neformal`na, informal`na osvita : sut`, osnovni perevahy ta nedoliky / S. I. Tkachov, N. O. Tkachova, V. V. Baidala, Ya. O. Chyrva. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriia «Pedahohika», Seriia «Psykhologhiia», Seriia «Medytsyna»)*. 13, 357–365. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2023_13_34. [in Ukrainian]

26. Yunyk I. D. (2022). Formal`na, neformal`na ta informal`na osvita u brendynhu vykladacha vyshu. *Akademichni studii. Seriiia : Pedahohika*. 1, 221–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/acsp_2022_1_33. [in Ukrainian]

27. International Standard Classification of Education. ISCED 2011. <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>. [in English]